

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 226/2014-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. júna 2014 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika vo veci sťažnosti A. M. a V. M. a M. M. a M. M., zastúpených spoločnosťou Lanikova Group, s. r. o., Grösslingova 8, Bratislava, v mene ktorej koná konateľka a advokátka JUDr. Zdenka Lániková, pre namietané porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 53/1997 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. M., V. M., M. M. a M. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 53/1997 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Bratislava II prikazuje vo veci vedenej pod sp. zn. 9 C 53/1997 konať bez zbytočných prieťahov.

3. A. M., V. M., M. M. a M. M. priznáva finančné zadosťučinenie každému v sume po 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré im je Okresný súd Bratislava II povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava II je povinný uhradiť A. M., V. M., M. M. a M. M. trovy konania v sume 681,79 € (slovom šesťstoosemdesiatjeden eur a sedemdesiatdeväť centov) na účet spoločnosti Lánikova Group, s. r. o., Grösslingova 8, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 27. februára 2014 a 28. februára 2014 doručené sťažnosti A. M. a V. M. a M. M. a M. M., (ďalej aj „sťažovatelia“), pre namietané porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 53/1997.

Ústavný súd sťažnosti sťažovateľov pôvodne vedené pod sp. zn. Rvp 1894/2014, sp. zn. Rvp 1895/2014, sp. zn. Rvp 1905/2014 a sp. zn. Rvp 1906/2014 predbežne prerokoval, uznesením č. k. III. ÚS 226/2014-9 z 25. marca 2014 ich prijal na ďalšie konanie a zároveň rozhodol o ich spojení na spoločné konanie, ktoré je ďalej vedené pod sp. zn. III. ÚS 226/2014.

Z obsahu sťažností vyplynulo, že sťažovatelia sú účastníkmi konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 9 C 53/1997 o vyslovenie neplatnosti právnych úkonov. V uvedenom konaní, ktoré začalo návrhom zo 4. februára 1997, sa navrhovateľka domáha vyslovenia neplatnosti kúpnopredajnej zmluvy a darovacej zmluvy, ktorou došlo k prevodu nehnuteľností z navrhovateľky a jej právneho predchodcu na odporcu (v súčasnosti odporcu v 1. rade). V konaní vo veci rozhodol okresný súd v prospech navrhovateľov rozsudkom sp. zn. 9 C 53/1997 z 21. novembra 1997. Na základe odvolania odporcu rozhodol Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozhodnutím sp. zn. 16 Co 165/98 z 23. septembra 1998 tak, že zmenil rozsudok prvostupňového súdu a návrh zamietol. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na základe navrhovateľkou podaného dovolania rozhodnutím sp. zn. 1 Cdo 53/2000 z 30. januára 2001 zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd uznesením sp. zn. 12 Co 47/01 zrušil rozsudok okresného súdu sp. zn. 9 C 53/1997 z 21. novembra 1997 a vec mu vrátil na opätovné prerokovanie a rozhodnutie.

Vzhľadom na skutočnosť, že odporca (teraz odporca v 1. rade) medzičasom prevádzal sporné nehnuteľnosti na tretie osoby, navrhovateľka rozšírila návrh na začatie konania a požiadala o vydanie predbežného opatrenia, ktorým by okresný súd zakázal odporcovi a ďalším účastníkom na strane odporcu, ktorých navrhovala pripustiť do konania, akýmkoľvek spôsobom nakladať s predmetnými nehnuteľnosťami.

Okresný súd uznesením č. k. 9 C 53/97-231 z 28. mája 2003 pripustil, aby do konania vstúpilo na strane odporcu ďalších 41 účastníkov konania vrátane sťažovateľov, ktorí vstúpili do konania ako odporcovia v 26. rade (M. M.), 27. rade (M. M.), 28. rade (A. M.) a v 29. rade (V. M.).

Posledným úkonom, ktorý súd vo veci vykonal, bolo podľa sťažovateľov vylúčenie dedičského spisu po nebohej odporkyni v 42. rade uznesením z 12. októbra 2009. Sťažovatelia vo svojich sťažnostiach k stavu konania zhodne uvádzajú, že právna neistota spôsobená priet'ahmi v súdnom konaní spôsobuje vážny zásah do výkonu ich vlastníckych práv. Poukazujú tiež na to, „že celé súdne konanie vedené od roku 1997, je poznačené

neprimeranými priet'ahmi, a to najmä odo dňa 29. 06. 2006, kedy bolo na Okresný súd Bratislava II doručené rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave, č. k. 3 Co 131/06 zo dňa 31. 05. 2006, ktorým bolo rozhodnuté o odvolaní niektorých z účastníkov konania. Okresný súd Bratislava 2 vo veci absolútne nekoná takmer 8 rokov.“. Ďalej uvádzajú, že sú už takmer jedenásť rokov považovaní za účastníkov konania, kvôli čomu sú v právnej neistote, čo im „spôsobuje značné ťažkosti“. Sťažovatelia sa preto domáhajú tiež priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 10 000 € a jeho primeranosť odôvodňujú najmä absolútne neprimeranou dĺžkou konania a skutočnosťou, že za obdobie takmer 11 rokov, odkedy sú účastníkmi konania ako vlastníci spornej nehnuteľnosti, im okresný súd neposkytol žiadnu ochranu ich práv.

Na základe uvedených skutočností sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 53/1997. Navrhujú tiež, aby ústavný súd v náleze prikázal okresnému súdu konať vo veci sp. zn. 9 C 63/1997 bez zbytočných priet'ahov, priznal im primerané finančné zadosťučinenie každému po 10 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia každému po 331, 68 € na účet ich právnej zástupkyne.

Ústavný súd po prijatí sťažností na ďalšie konanie vyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili, či trvajú na ústnom pojednávaní v prijatej veci. Predsedníčku okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadrila k prijatej sťažnosti. Predsedníčka okresného súdu reagovala na výzvu ústavného súdu podaním sp. zn. Spr. 2077/2014 zo 7. mája 2014, v ktorom k opodstatnenosti sťažnosti uviedla:

„Oboznámením sa s obsahom súdneho spisu musím konštatovať, že sťažnosť sťažovateľov je dôvodná, nakoľko v konaní vznikli priet'ahy, ktoré boli čiastočne spôsobené aj množstvom agendy vybavujúcej zákonnou sudkyňou.

Zákonná sudkyňa JUDr. Marcela Gandelová bola v minulosti zo strany predsedu súdu upozorňovaná na priet'ahy v konaní a potrebu vo veci konať plynulo.

Dovolím si taktiež uviesť, že JUDr. Marcela Gandelová sa listom prezidentovi SR vzdala výkonu funkcie sudcu, ktorá jej zanikla dňom 31. 01. 2014. Následne boli veci z oddelenia, na základe dodatku k rozvrhu práce prikázané na vybavenie JUDr. Karolovi Posluhovi, ktorý bol však súčinnosťou od 01. 04. 2014 Súdnu radou Slovenskej republiky preložený na výkon funkcie sudcu na iný okresný súd.

S účinnosťou od 01. 05. 2014 prevzala oddelenie 9 C a teda i predmetnú vec sudkyňa JUDr. Petra Priečinská, ktorá bola preložená Súdnu radou Slovenskej republiky na výkon funkcie sudcu na tunajší súd.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Ústavný súd zisťoval z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 9 C 53/1997 priebeh a stav konania. Po preštudovaní spisu ústavný súd skonštatoval, že do konania, ktoré začalo 4. februára 1997 návrhom navrhovateľky na vyslovenie neplatnosti právnych úkonov, vstúpili sťažovatelia na základe uznesenia okresného súdu č. k. 9 C 53/97-231 z 28. mája 2003. Okresný súd uvedeným rozhodnutím vyhovel návrhu navrhovateľky na pripustenie ďalších účastníkov do konania na strane odporcu. Okresný súd v období od 28. mája 2003 do konca roka 2004 vykonával jednoduché úkony – najmä doručoval uznesenie o pripustení účastníkov do konania na strane odporcu, zisťoval adresy a rodné čísla účastníkov, ktorým sa nepodarilo doručiť zásielky pre nesprávne uvedené adresy, pripájal spisy z dedičského konania po odporcoch v 31. a 42. rade. Ďalší úkon vo veci vykonal okresný súd až 14. marca 2006, keď predložil spis na rozhodnutie o odvolaniach ôsmich účastníkov proti uzneseniu, ktorým boli pribratí do konania. Krajský súd rozhodnutím č. k. 3 Co 131/06-315 z 31. mája 2006 uvedené odvolania odmietol.

Následne sudkyňa konajúca vo veci dávala pokyny na doručenie rozhodnutia odvolacieho súdu, na zistenie adries na doručovanie účastníkov konania, na opätovné

doručovanie rozhodnutí, na vypracovanie uznesenia o vylúčení odporcov v 31. a 42. rade z konania. Posledným úkonom je pokyn na vylúčenie spisu sp. zn. D 815/02 z 12. januára 2007.

Ústavný súd v uvedenej veci už vyslovil existenciu prierahov v konaní, uložil okresnému súdu konať vo veci a priznal primerané finančné zadosťučinenie, ako aj náhradu trov konania, a to nálezom sp. zn. IV. ÚS 352/2013 z 23. septembra 2013, keď vyslovil porušenie práv navrhovateľky v konaní, a nálezom sp. zn. I. ÚS 473/2013 z 20. novembra 2013, keď rozhodol o porušení práva účastníka konania na strane odporcov.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prierahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto

na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Povinnosťou súdov vyplývajúcou zo základného práva účastníkov súdneho konania na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prietáhov, v kontexte medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky garantovať účastníkom súdneho konania právo na prerokovanie ich vecí v primeranej lehote (v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru) je zabezpečiť odstránenie stavu právnej neistoty osoby domáhajúcej sa rozhodnutia štátneho orgánu v primeranej dobe (III. ÚS 111/04, III. ÚS 11/05).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty účastníka konania.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Plynulosť konania zabezpečuje aj § 119 ods. 1 OSP, z ktorého sudcovi vyplýva povinnosť odročovať pojednávania len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní, a tým aj porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti vecí, podľa správania účastníkov konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (II. ÚS 74/97). Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietaní porušenia práva na prerokovanie vecí súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru Európsky súd pre ľudské práva (III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03).

1. Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je rozhodovanie o určení neplatnosti právnych úkonov. Ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o určení neplatnosti právnych úkonov tvorí bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a po právnej stránke ho nemožno hodnotiť ako zložité. Po skutkovej stránke sa zložitosť veci prejavuje v tom, že na strane odporcov je 42 účastníkov a súd u viacerých z nich nemal k dispozícii aktuálne adresy na doručovanie písomností. V dvoch prípadoch musel tiež pripájať spisy z dedičského konania po zomretých účastníkoch konania. Ústavný súd konštatuje, že v období, kým do konania nevstúpili ďalší účastníci konania na strane odporcov (vrátane sťažovateľov), okresný súd konal viac-menej plynule, bez výraznejších prietáhov v konaní. Uvedené okolnosti však nemôžu ospravedlniť niekoľkoročnú nečinnosť okresného súdu.

2. Ďalším kritériom, ktoré ústavný súd posudzoval, bolo správanie účastníkov konania. Ústavný súd po preskúmaní spisu sp. zn. 9 C 53/1997 nezistil na strane sťažovateľov žiadne skutočnosti, ktoré by prispeli k zbytočným prietahom v konaní okresného súdu.

3. Pokiaľ ide o hodnotenie postupu súdu, v posudzovanom prípade sa v konaní okresného súdu v období od vstupu sťažovateľov 23. mája 2003 do konania vyskytujú výrazné obdobia nečinnosti. Posledným úkonom vo veci konajúcej sudkyne bol jej pokyn na vylúčenie spisu v dedičskej veci sp. zn. D 815/02 z konania z 12. januára 2007.

Ústavný súd konštatuje, že okresný súd vo veci sp. zn. 9 C 53/1997 nekoná už viac ako sedem rokov. Zároveň ústavný súd nezistil existenciu žiadnej prekážky, ktorá by ospravedlňovala pasivitu okresného súdu a bránila mu v plynulom postupe vo veci.

Po zhodnotení postupu okresného súdu v napadnutej veci možno konštatovať príčinnú súvislosť s porušením základného práva na konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Konanie vedené pod sp. zn. 9 C 53/1997 trvá od vstupu sťažovateľov do konania už viac ako jedenásť rokov, pričom celková dĺžka

uvedeného konania je v súčasnosti viac ako sedemnásť rokov. V tejto súvislosti už ústavný súd judikoval, že ak už konanie trvá neprimerane dlho, má všeobecný súd venovať zvláštnu pozornosť jeho urýchleniu (III. ÚS 146/05).

Ústavný súd konštatuje, že okresný súd priet'ahmi v konaní a neprimeranou dĺžkou konania neposkytol s'ťažovateľom v konaní sp. zn. 9 C 53/1997 rýchlu a účinnú ochranu ich práv z zmysle § 6 a § 100 ods. 1 OSP, a preto rozhodol, že okresný súd v tomto konaní porušil základné právo s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Ústavný súd zistil porušenie základného práva s'ťažovateľov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty s'ťažovateľov (bod 2 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

S'ťažovatelia žiadali priznať primerané finančné zadosťučinenie každému v sume 10 000 €, čo odôvodnili pretrvávajúcim stavom právnej neistoty.

Ústavný súd po zohľadnení všetkých okolností prípadu priznal s'ťažovateľom aj primerané finančné zadosťučinenie každému v sume 3 000 € (bod 3 výroku nálezu).

IV.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Právna zástupkyňa sťažovateľov si uplatnila nárok na náhradu trov u každého sťažovateľa jednotlivo v sume 331,68 €, za dva úkony právnej služby (za prevzatie a prípravu zastúpenia a za písomné vyhotovenie sťažnosti) vo výške 130,16 €, za jeden úkon právnej služby a režijný paušál 2 x 8,04 € v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Pretože je právna zástupkyňa sťažovateľov platiteľom DPH, požaduje zvýšenie odmeny o zákonnú výšku DPH.

V danom prípade právna zástupkyňa sťažovateľov vypracovala štyri sťažnosti, ktoré po ich doručení ústavnému súdu boli uznesením č. k. III. ÚS 226/2014-9 z 25. marca 2014 spojené na spoločné konanie, keďže sa týkali toho istého konania vedeného okresným súdom a boli v zásade obsahovo totožné. Tieto skutočnosti v podstatnej miere znížili nároky tak na prípravu zastupovania, ako aj spísanie sťažností (takmer identický obsah), čo ústavný súd zohľadnil pri rozhodovaní o úhrade trov konania.

Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2014 je 1/6 z výpočtového základu, čo predstavuje za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 134 € a 8,04 € režijný paušál, teda za dva úkony (prevzatie a príprava zastupovania, sťažnosť) predstavuje sumu 284,08 €. Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb. Ústavný súd preto priznal právnej zástupkyňi sťažovateľov náhradu trov konania vo výške 568,16 € (štyrikrát 142,04 €), ktorá po zvýšení o daň z pridanej hodnoty celkovo predstavuje konečnú sumu 681,79 € (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. júna 2014